

Rumeli

RUMELİ İSLÂM ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

مجلة روم ايلي للبحوث الإسلامية | Rumeli Journal of Islamic Studies

ISSN : 2564 - 7903 • Yıl / Year : İlkbahar / Spring 2018 • Sayı / Issue : 1

TRAKYA
ÜNİVERSİTELER BİRLİĞİ
İLAHİYAT FAKÜLTELERİ

RUMELİ

İslâm Araştırmaları Dergisi

مجلة روم ايلى للبحوث الإسلامية / Rumeli Journal of Islamic Studies

ISSN: 2564-7903

Yıl/Year: 1 -İlkbahar/Spring 2018 - Sayı /Issue: 1

RUMELİ İslâm Araştırmaları Dergisi

مجلة روم ايلي للبحوث الإسلامية / Rumeli Journal of Islamic Studies
Yıl/Year: 1 - İlkbahar/Spring 2018 - Sayı /Issue: 1

Sahibi / Owner

Trakya Üniversiteler Birliği İlahiyat Fakülteleri Adına
Prof. Dr. Cevdet Kılıç, Trakya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Editör / Editor

Dr. Mustafa Şentürk, Trakya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Yardımcı Editörler / Co-Editors

Dr. Feim Gashi, Kırklareli Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Dr. Ümit Eker, Çanakkale OMÜ İlahiyat Fakültesi
Dr. Yakup Bıyıkoğlu, Tekirdağ NKÜ İlahiyat Fakültesi
Arş. Gör. Tuba Yıldız, Trakya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Arnavutça Dil Editörü / Albanian Language Editor

Dr. İtir Rruga, Trakya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Yazı İşleri Müdürü

Dr. İtir Rruga, Trakya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Amblem Tasarım / Emblem Design

Dr. Ömer Kasım Kahya

Grafik Tasarım / Graphic Design

Alihaydar Murat KIŞTAN
Nokta Klâsik

Adres / Adress

Trakya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Balkan Yerleşkesi 22030 Edirne- TÜRKİYE
Tel. 0 284 235 68 99
Fax 0 284 235 08 87
rumelislam@trakya.edu.tr

Basım Yeri/Printed By

Trakya Üniversitesi Matbaası
Edirne Teknik Bilimler MYO Sarayıç Yerleşkesi EDİRNE

Basım Tarihi/Printing Date

Nisan - 2018

rumelislam@trakya.edu.tr

<https://www.facebook.com/rumeli.islamicstudies.3>

[@rumeliislam](https://twitter.com/rumeliislam)

www.ilahiyat.trakya.edu.tr, <http://dergipark.gov.tr/rumeli>

Uluslararası Danışma Kurulu/Int. Advisory Board

Dr. A. Taha İmamoğlu, Trakya Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Abdurrahman Okuyan, Ondokuz Mayıs Üni., Türkiye
 Dr. Adem Apak, Uludağ Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Ahmad Omar, Trakya Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Ahmad Sawan, Trakya Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Ahmet Çapku, Kırklareli Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Ahmet Emre Dağtaşoğlu, Trakya Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Ahmet Faruk Güney, Kırklareli Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Ahmet Öz, Kahramanmaraş S.İ. Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Ali Karataş, Sakarya Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Ali Öztürk, İstanbul Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Bayram Ali Çetinkaya, İstanbul Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Bekir Zakir Çoban, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Fahrush Rexhepi, University of Pristina, Kosova
 Dr. Faredin Ebibi, University of Skopje, Makedonya
 Dr. Fatih Toktaş, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Fatih Yakar, Trakya Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Habibe Kazancıoğlu, Trakya Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Halil Aldemir, Kilis Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Halim Işık, Trakya Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Hasan Coşgun, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Hasan Maçın, Adıyaman Üniversitesi, Türkiye
 Dr. İbrahim Kocabaş, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye
 Dr. İlyas Çelebi, İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, Türkiye
 Dr. İrfan Morina, University of Pristina, Kosova
 Dr. İsmail Çalışkan, Yıldırım Beyazıt Üni., Türkiye
 Dr. Mahmut Yazıcı, Namık Kemal Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Mehmet Dalkılıç, İstanbul Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Mehmet Demirtaş, Gaziosmanpaşa Üni., Türkiye
 Dr. Mehmet Kenan Şahin, Ordu Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Mehmet Ümit, Marmara Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Muammer Bayraktutar, Gaziosmanpaşa Üni., Türkiye
 Dr. Murat Sula, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Mustafa Hocaoğlu, RTE Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Mustafa Necip Yılmaz, Trakya Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Mustafa Özel, Şehir Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Muzaffer Özli, Fırat Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Nazar Omran, Int. University of Novi Pazar, Sırbistan
 Dr. Nebile Özmen, Trakya Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Necdet Şengün, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Necdet Ünal, Trakya Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Necmettin Gökür, İstanbul Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Nevzat Aydın, Bayburt Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Nurullah Altaş, Marmara Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Oğuzhan Ş. Yağmur, Dokuz Eylül Üni., Türkiye
 Dr. Ömer Başkan, Abant İzzet Baysal Üni., Türkiye
 Dr. Ömer Soner Huncan, Trakya Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Özkan Öztürk, Namık Kemal Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Ramadan Doğan, Trakya Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Raşit Küçük, Kırklareli Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Rıdvan Canım, Trakya Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Sema Geyin, Trakya Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Serpil Başar, Diyanet İşleri Başkanlığı, Türkiye
 Dr. Seyfullah Efe, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Siham Mevid, Int. University of Novi Pazar, Sırbistan
 Dr. Suat Erdem, Bozok Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Süheyl Ünal, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Thaer Alhallak, Trakya Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Yakup Yılmaz, Kırklareli Üniversitesi, Türkiye

Dr. Yasemin Sarı, Namık Kemal Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Yusuf Şen, Bayburt Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Zübeyir Bulut, Abant İzzet Baysal Üni., Türkiye

Uluslararası Yayın Kurulu/Int. Editorial Board

Dr. Safvet Halilović, University of Zenica, Bosna Hersek
 Dr. Almir Fatić, University of Sarajevo, Bosna Hersek
 Dr. Zuhdija Hasanović, Uni. of Sarajevo, Bosna Hersek
 Dr. Sulejman Topoljak, University of Bihac, Bosna
 Dr. Şukriya Ramić, University of Zenica, Bosna Hersek
 Dr. Abas Jahja, Trakya Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Ahmad Sawan, Trakya Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Ali Hüseyinoğlu, Trakya Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Behlül Kanaçi, Karadağ İslam Birliği, Karadağ
 Dr. Cevdet Kılıç, Trakya Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Emina Sadikovic, Trakya Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Emine Arslan, Kırklareli Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Enver Gicic, Int. University of Novi Pazar, Sırbistan
 Dr. Fatih Köse, Namık Kemal Üniversitesi, Türkiye
 Dr. İrfan Morina, University of Pristina, Kosova
 Dr. Mensur Nuredin, University of Skopje, Makedonya
 Dr. Mesut İdriz, Int. University of Sarajevo, Bosna Hersek
 Dr. Mohammad Jaber Thalji, Yarmouk University, Ürdün
 Dr. Muhammed Altaytaş, Trakya Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Muzaffer Üzümcü, Namık Kemal Üni., Türkiye
 Dr. Nevzat Erkan, Kırklareli Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Nimetullah Akın, Çanakkale Onsekiz Mart Üni. Türkiye
 Dr. Nizamettin Karataş, Namık Kemal Üni., Türkiye
 Dr. Nurullah Koltas, Trakya Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Salih İnci, Kırklareli Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Sefer Hasanov, Sofya Yüksek İslam Ens., Bulgaristan
 Dr. Selahattin Aktı, Çanakkale Onsekiz Mart Üni., Türkiye
 Dr. Üzeyir Durmuş, Çanakkale Onsekiz Mart Üni., Türkiye
 Dr. Mead Osmani, Araştırmacı, Sırbistan

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER 5

ZİBER LATA

HAFİZ VILDAN FAİK DİBRA: ATDHETAR, DIJETAR DHE HOXHË I SULLTANIT 8

ABDULXHEMİL NESİMİ

RËNDËSIA E HIFZIT (MEMORİZİMIT) TË KUR'ANIT FAMËLARTË DHE PËRKUSHTIMI I SHQIPTARËVE TË MAQEDONISË NË MBROJTJEN E TIJ 17

HUSEİN RIZAI

BALKANLAR'DA İSLÂMÎ DÜŞÜNÇENİN GELİŞİM SÜRECİ 32

MERAL JAHJAI

MAKEDONYALI KEMAL ARUÇI'NİN HÜSEYİN COZO'YA YAZDIĞI REDDİYE 52

İSMAİL KILIÇ

KUR'AN'DA OLUMSUZ BİR VASIF: MÜDÂHENE 105

MUSTAFA AKMAN

CELÂLEDDİN ED-DEVVÂNÎ'NİN ESERLERİ VE ÖZET OLARAK TANITIMI 122

ABDULLAH TAHA İMAMOĞLU

BİR İLİM ADAMI VE GÖNÜL EHLİ OLARAK ZÜLFİKAR TÜCCAR 161

MAHMUT KAYA

ZÜLFİKAR TÜCCAR'IN ARDINDAN (1949-2014) 173

KUR'AN'DA OLUMSUZ BİR VASIF: MÜDÂHENE**İsmail Kılıç*****ÖZ**

İnsanlara rehber olarak gönderilen Kur'an, onların nasıl olmalarını ve nelerden kaçınmaları gerektiğini anlatırken övülen ve yerilen vasıfları ifade eden bir takım kavramlar kullanmıştır. Yerilen vasıfların en kötülerinden biri de “müdâhene”dir. Bu çalışmada “müdâhene”nin kelime ve terim anlamı, Kur'an'da kullanımları ve bu konuda Kur'an'ın genel olarak ne dediği incelenmiştir. Çalışmada Kur'an'ın bütünlüğü ve nüzul dönemi verileri dikkate alınmıştır. Kur'an'da “müdâhene” kelimesi geçmemekle beraber bu kelimenin kökünün “yağ” anlamına gelmekte olduğu ve bu kökten olan fiillerin Kur'an'da “yumuşak olmak”, “az olmak” anlamlarını ihtiva ettiği görülmektedir. Kur'an'da “müdâhene”nin, kendilerini üstün konumda görüp doğru yolda zannedenlerin vahye müdahale arzusu olarak ortaya çıktığı ve bu vasfın şiddetle yerildiği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kur'an, müdâhene, uzlaşma, ödün verme.

A NEGATIVE CHARACTERISTIC BLARNEY IN QURAN: BLARNEY**ABSTRACT**

Quran, which was sent to be a guide to people, uses some terms that express praised and condemned characteristics while explaining people how to behave and what to avoid from. One of the worst condemned characteristics is “blarney”. In this research, word and term meaning of “blarney”, its usage in Quran and what is generally said about “blarney” in Quran is studied. Quran's wholeness and revelation term data are taken into consideration in the research. “Blarney” term does not take place in Quran, it is seen that, this word's root have the meanings of “being soft and being few”. In Quran, it is seen that, “blarney” emerges as the desire of interference to revelation the people who see

* Dr., Öğretmen, kilicismaail@gmail.com.

themselves superior and suppose themselves in the right way, and this characteristic is strongly condemned.

Key Words: Quran, blarney, agreement, concession.

Giriş

Kur'an insanları doğru yola sevk etmek için gönderilen bir rehberdir. Kur'an insanların inanç, tutum ve davranışlarının nasıl olması gerektiğini çeşitli kavramlarla anlatmıştır. Bu kavramlarla iyi ve doğru olduğu bildirilip yapılması teşvik edilen ya da yanlış olduğu bildirilip yerilen ve yasaklanan durumlar anlatılmıştır.

Yerilen vasıfların en kötülerinden biri de “müdâhene”dir. Bazı çalışmalarda “müdâhene”nin genel olarak Türkçede “yağcılık”, “dalkavukluk” ve “ikiyüzlülük” olarak adlandırılabilir bir ahlak terimi olduğu ifade edilmiştir. Kur'an-ı Kerim’de bu kelime geçmemekle birlikte Kalem sûresi 9. âyette aynı kökten gelen iki fiile ilgili çalışmalarda “müdâhene” anlamı verilmiştir.¹ “Müdâhene” kavramında “temel inanç ve ilkelerden ödün verecek derecede sahte davranışlar sergileme” anlamı olduğu ve bu sebeple onun haram kılındığının anlaşıldığı ifade edilmiştir. Ayrıca “müdâhene”nin “mudâra”dan farklı olduğuna dikkat çekilerek “mudârâ”nın meşru olduğu belirtilmiştir. “Mudârâ”nın insanlarla iyi geçinmek, hoşgörülü olmak, bir avı, hissettirmeden, yavaş yavaş yürüyerek yakalamak anlamlarına geldiği ifade edilmiştir.²

Bu çalışmada “müdâhene”nin kök anlamı ve terim anlamı açıklanarak Kur'an’da hangi anlamda kullanıldığı tespit edilmeye çalışılacaktır. Ayrıca, “müdâhene” arzusunda olanların vasıfları ve hedefleri, onları buna iten nedenler ve müdâhene” arzusuna verilen cevap, Kur'an çerçevesinde ortaya konulmaya çalışılacaktır. Çalışmada Kur'an’ın bütünlüğü ve nüzul dönemi verileri dikkate alınacaktır.

Araştırmamız bir konulu tefsir olduğu için temel referans Kur'an-ı Kerim olacaktır. Konuyla ilgili kavramları izah ederken lügatlere ve ilk dönem dil tefsirlerine, temel rivayet ve dirâyet tefsirleri ile modern tefsirlere başvurulacaktır. Dil ve Tefsir kaynakları dışında, Siyer

¹ H. Basrî Çantay, “Sualler, Cevaplar: Müdâhene – Müdârâ”, *Sebilürreşad*, c. 11, s. 268; Mustafa Çağrı, “Müdâhene”, *DİA*, XXXI, 460.

² Ebû Hâtim Muhammed b. Hibban b. Ahmed et-Temîmî İbnHibban, *Ravzatü'l-Ukala ve Nüzhetü'l-Fuzala*, Tahk. Muhammed Muhyiddin Abdülhamîd, Muhammed Abdürrezzâk Hamza, Muhammed Hâmid el-Fikî, Beyrut, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1397/1977, s. 70-73; Çantay, “Sualler, Cevaplar: Müdâhene – Müdârâ”, *Sebilürreşad*, c. 11, s. 268; Çağrı, “Müdâhene”, *DİA*, XXXI, 460.

ve Tarih ilimleri ile ilgili kaynaklardan istifade edilecektir. Ayrıca konumuzla ilgili çalışmalardan da yararlanılacaktır.

I. “Müdâhene”nin Kelime ve Terim Anlamı

Müdâhene kelimesi, Arapçada yağ anlamındaki الدُّهْن (ed-dühn) kökünden gelmektedir. İçine yağ konan nesneye ism-i alet olarak مُدْهْن (müdhün) denilmiştir. Buna benzetilerek içinde az miktarda suyun sabit ve sakin kaldığı yere de مُدْهْن (müdhün) adı verilmiştir.³ Sütü az olan deveye bu kökten müstear olarak دَهِين (dehîn) denilmiştir. Yeri ıslatacak kadar yağın yağmur الدُّهْن (ed-dühn) olarak adlandırılmıştır.⁴ Zayıf adama da رَجُلٌ دَهِينٌ (raculün dehînun) denilmiştir.⁵ İbn Faris الدُّهْن (ed-dühn) kelimesinin yumuşaklık, suhulet ve azlığa delalet ettiğini bildirmiştir.⁶

İf’âl babından الإدهان (el-idhân) kelimesinin ise temelde iki farklı anlama geldiği söylenmiştir: “yumuşak olmak” ve “yumuşak davranarak kandırmak”. Bir şiirde فِي الْجِلْمِ إِدْهَانٌ (Hilme yumuşak olmak vardır.) denilmiştir.⁷ Bu ifadedeki الإدهان (el-idhân) kelimesinin “yumuşak olmak” anlamında kullanımına örnektir. Bu anlama uygun olarak الإدهان (el-idhân) kelimesinin “konuşma esnasında yakınlık göstermek ve sözü yumuşatarak söylemek” anlamında olduğu söylenmiştir.⁸ الإدهان (el-idhân) kelimesinin idare etmek, yumuşaklık ve ciddiyeti terk etmek anlamlarının olduğu da ifade edilmiştir.⁹ Özetle, if’âl babından الإدهان (el-idhân) kelimesine sözlüklerde yumuşak olmak, konuşma esnasında yakınlık göstermek,

³ Ebu'l-Hüseyin Ahmed b. Faris b. Zekeriyâ İbn Fâris, *Mu'cemu Mekâyisi'l-Luğa*, Tahk. Abdüsselam Muhammed Harun, 6 c., Beyrut, Dârü'l-Cîl, t.y., II, 308; Ebû Bekr Muhammed b. el-Hasan İbn Düreyd el-Ezdî, *Cemheretü'l-Luğa*, Tahk. Remzî Münîr Baalbekî, 3 c., Beyrut, Dârü'l-İlm Lilmelâyîn, 1987, II, 687; Ebû Nasr İsmail b. Hammad el-Cevherî, *es-Sihâh: Tâcü'l-Luğa ve Sihâhu'l-Arabîyye*, Tahk. Ahmed Abdülgafur Atar, 6 c., 4. bs., Beyrut, Dârü'l-İlmi'l-Melâyîn, 1990, V, 2116; Ebu'l-Kasım el-Hüseyin b. Muhammed b. el-Mufaddal er-Rağîb el-İsfahânî, *Mu'cemu Müfredâti'l-Elfâzi'l-Kur'an*, 10 c., Beyrut, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1418/1998, s. 194.

⁴ Ebû Abdi'r-Rahman el-Halîl b. Ahmed b. Amr b. Temim el-Ferahhidî, *Kitâbu'l-Ayn*, Tahk. Mehdî Mahzumî, İbrahim es-Sâmerrâî, 8 c., Beyrut, Müessesetü'l-A'lemi li'l-Matbûât, 1408/1988, IV, 27; İbn Düreyd, *Cemheretü'l-Luğa*, II, 687; Ebû Mansur Muhammed b. Ahmed b. el-Ezherî, *Tehzîbü'l-Luğa*, Tahk. Muhammed İvaz Mir'ab, 8 c., Beyrut, Dârü İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 2001, VI, 116; Cevherî, *es-Sihâh*, V, 2115, 2116; İbn Fâris, *Mu'cem*, II, 308; Ebu'l-Fazl Muhammed b. Mükerrrem b. Ali el-Ensârî İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arabü'l-Arab*, 15 c., Beyrut, Dâru Sadır, t.y., XIII, 160; el-İsfahânî, *Mu'cemu Müfredât*, s. 194.

⁵ Ezherî, *Tehzîbü'l-Luğa*, X, 12, VI, 116; İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, XIII, 160.

⁶ İbn Fâris, *Mu'cem*, II, 308.

⁷ Halîl b. Ahmed, *Kitâbu'l-Ayn*, IV, 27; Ayrıca bkz. Ezherî, *Tehzîbü'l-Luğa*, VI, 116; İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, XIII, 160.

⁸ Ezherî, *Tehzîbü'l-Luğa*, VI, 116; İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, XIII, 160.

⁹ el-İsfahânî, *Mu'cemu Müfredât*, s. 194.

azaltmak, zayıflık göstermek, ciddiyyetten uzak olmak, yağcılık yapmak, içinde gizlediğinin tersini söylemek, aldatmak, yalan söylemek ve ikiyüzlü davranmak anlamları verildiği söylenebilir.

الإِدْهَان (el-idhân) ve الْمُدَاهَنَة (el-müdâhene) şeklinde aynı kökten, ancak farklı bâblardan olan bu kelimelerin her ikisinin de “içinde gizlediğinin tersini söylemek, aldatmak, yalan söylemek” anlamlarına geldiği de belirtilmiştir.¹⁰ Buna göre her iki kelimenin de “yumuşak davranarak kandırmak” anlamında kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Müdâhene, insanların birine yaranmak, basit menfaatler elde etmek gibi gayri ahlakî sebeplerle ona karşı aslında içlerinde sakladıkları gerçek niyetleriyle çelişen ikiyüzlüyü ifade eden ahlakî bir terim haline gelmiştir.¹¹ Bu terim anlamının, kelimenin kök anlamlarından “yumuşak davranarak kandırmak” anlamıyla daha çok alakalı olduğu anlaşılmaktadır.

II. Müdâhenenin Kur'an'daki Anlam Çerçevesi

Kur'an-ı Kerim'de “müdâhene” geçmemekle beraber Kalem sûresi 9. âyette aynı kökten gelen iki fiilin “müdâhene” anlamında olduğu belirtilmiştir.¹² Bu âyette bu fiiller if'al babından olup âyet şöyledir:

"وَدُّوا لَوْ تُدْهِنُ فَيُدْهِنُونَ / Onlar isterler ki, sen yumuşak davranasın da onlar da sana yumuşak davranınsınlar."¹³

Halîl b. Ahmed (v.175/791), bu âyette geçen تَدْهِنُ فَيُدْهِنُونَ fiillerinin yumuşak davranma anlamının olduğunu ifade etmiştir.¹⁴ Kurtubî (v. 671/1273) yukarıdaki âyete verilen on iki farklı manayı zikrettikten sonra bunların hepsinin lügat ve mana bakımından sahih açıklamalar olduğunu, çünkü الإِدْهَان (el-idhân) kelimesinin yumuşaklık göstermek ve karşı tarafın hoşuna gidecek yapmacık işlerde bulunmak anlamına geldiğini ifade etmiştir.¹⁵ Böylece kelimenin iki temel anlamlarından birini tercih etmeksizin hepsini uygun olan yorumlar olarak onaylamıştır.

¹⁰ Ezherî, *Tehzîbü'l-Luğa*, VI, 116; İbn Fâris, *Mu'cem*, II, 308; İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, XIII, 160.

¹¹ Mustafa Çağrırcı, “Müdâhene”, *DİA*, İstanbul, 2006, XXXI, 460; Benzer bir tanım için ayrıca bkz. Dârendevî Saîd, “Müdâhene”, *Beyânü'l-Hak*, 10 Tîşrîn-i Sâni 1324, c. 1, sayı: 8, s. 169.

¹² Elmalılı Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, y.y., Eser Neşriyat ve Dağıtım, t.y., VIII, 5271, 5272; Çantay, “Sualler, Cevaplar: Müdâhene – Müdârâ”, *Sebilürreşad*, c. 11, s. 268; Çağrırcı, “Müdâhene”, *DİA*, XXXI, 460.

¹³ Kalem 68/9.

¹⁴ Halîl b. Ahmed, *Kitâbu'l-Ayn*, IV, 27.

¹⁵ Ebû Abdullah Muhammed b. Ahmed b. Ebî Bekr el-Kurtubî, *el-Câmi' li-Ahkâmi'l-Kur'an*, Tahk. Ahmed Abdülalim Berdunî, Ebû İshak İbrahim İtfiş, 10 c., 3. bs., Kahire, Dâru'l-Kitabi'l-Arabî, 1386/1966- 1387/1967, XVIII, 230, 231.

Bu açıklamalardan sonra şunu ifade edebiliriz: Kelimenin kökü olan الذُّهْنُ (ed-dühn) İbn Farisî'in söylediği gibi, yumuşaklık, suhulet ve azlığa delalet etmektedir. Bu bakımdan bu kelime الإِدْهَانُ (el-idhân) babından olduğunda kelime yalan söyleme, aldatma, ikiyüzlü davranma, içinde gizlediğinin tersini söyleme gibi anlamları taşıdığı ifade edilse de âyette yumuşak olmak, az olmak anlamlarında kullanıldığını söyleyebiliriz. Nitekim bu kelime, yine müşrikler hakkında bir âyette şöyle geçmektedir: "أَفَبِهَذَا الْحَدِيثِ أَنْتُمْ مُذْهَبُونَ" /Şimdi siz, bu sözü mü küçümsüyorsunuz?"¹⁶ Bu âyetde أَنْتُمْ مُذْهَبُونَ ifadesinin "küçümsüyorsunuz" demek olduğunu belirten Zemahşerî (v. 538/1144) "Bir işi küçümseyen o işte gevşek davranır, katı olmaz." ifadesinde bulunmuştur.¹⁷ Buna göre burada da kelime kök anlamlarından "eksiltme, azaltma, değerini düşürme" gibi anlamları taşımaktadır. Çünkü bu âyetin öncesinde Kur'an'a hiçbir müdahale yapılamadığı ve tamamen Allah'tan geldiği bildirilmiştir.¹⁸ Ayrıca bu âyettten sonra onların yalanladıkları açıkça ifade edilmiştir.¹⁹ Buna göre müşrikler, Kur'an mesajında arzuları doğrultusunda bir eksiltme olması durumunda Kur'an'ın Hz. Muhammed (s.a.s) tarafından uydurulduğu iddialarını güçlendirmiş olacaklardı.

Râzî'ye (v. 606/1209) göre yukarıda zikredilen Kalem sûresi 9. âyetin manası şu şekildedir: "Onlar isterler ki, sen onların razı olmadıkları bazı prensiplerden zahirde vazgeçesin de onlar da buna mukabil taviz versinler. Böylece sen onlara, onlar da sana karşı yumuşamış ola."²⁰ Görüldüğü gibi Râzî, zâhirde onların hoşlanmadığı bazı şeyleri terk etmeleri ve benzerini onların da yapmaları sonucunda bir yumuşama olacağını ifade etmiştir. Ancak, Hz. Peygamber'in (s.a.s) dürüstlüğüne şahit olmuş insanların ondan kendileri için zahiren muvafakat beklemeleri kanaatimizce mümkün görünmemektedir. Hem bu şekilde mana verilmesi durumunda müşriklerin kendilerinin de aynı şekilde zahiren yumuşamış olacaklarını akla getirir. Bu da münafıklıktır. Böyle bir tutumun her iki tarafa da faydası yoktur. O halde yukarıdaki âyette zâhirî anlamda değil, gerçek anlamda bir yumuşamadan söz edilmiş olduğunu söyleyebiliriz. Buna göre, Ferrâ'nın (v. 207/822) da ifade ettiği gibi bu

¹⁶ Vâkıa 56/81.

¹⁷ Ebu'l-Kasım Carullah Mahmûd b. Ömer b. Muhammed ez-Zemahşerî, *el-Keşşâf an Hakâiki Ğavâmidi 't-Tenzil ve Uyûni'l-Ekâvil fi Vucûhi't-Te'vil*, 4 c., Beyrut, Dâru'l-Kitâb'l-Arabî, t.y., IV, 469; Benzer görüş için bkz. Ebû Saîd Nasırüddin Abdullah b. Ömer b. Muhammed el-Beydâvî, *Tefsîrû'l-Kâdi el-Beydâvî: Envârü't-Tenzil ve Esrrü't-Te'vil*, 5 c., Beyrut, Dâru İhyau't-Türâsi'l-Arabî, 1418, V, 183; Muhammed b. Muhammed b. Muhyiddin İmad Ebussuûd Efendi, *Tefsîru Ebi's-Suûd: İrşâdü'l-Akli's-Selîm ilâ Mezâya'l-Kitâbi'l-Kerîm*, 9 c., Beyrut, Darü Türâsi'l-Arabî, t.y., VIII, 200; İsmail Hakkı Bursevî, *Rûhu'l-Beyân fi Rûhü'l-Meânî*, 10 c., Beyrut, Dâru'l-Fikir, t.y., IX, 338; Şehâbeddîn Mahmûd b. Abdullâh el-Hüseynî el-Alûsî, *Ruhü'l-Meânî fi Tefsîri'l-Kur'ani'l-Azim ve's-Seb'i'l-Mesânî*, Tahk. Ali Abdalbârî Atiyye, 15 c., Beyrut, Dâru Kütübi'l-İlmiyye, 1415, XIV, 155.

¹⁸ Bkz. Vâkıa 56/77-80.

¹⁹ Bkz. Vâkıa 56/82.

²⁰ Ebû Abdullah Fahreddin Muhammed b. Ömer b. el-Hasan b. el-Hüseyn Fahreddin er-Râzî, *et-Tefsîrû'l-Kebîr: Mefâtiहु'l-Ğayb*, 32 c., 3. bs., Beyrut, Dâru İhyâit-Türâsi'l-Arabî, 1420, XXX, 630.

âyete şöyle mana vermek mümkündür: “Sen dininde yumuşaklık göster ki, onlar da kendi dinlerinde yumuşaklık gösterebilirler.”²¹ O halde müşriklerin bu teklifini karşılıklı yakınlaşmayı sağlayacak adımlar olarak görmek mümkündür. Nitekim Sem’ânî (v. 489/1096) bu âyeti şöyle açıklamıştır: “Onlar istediler ki, sen onların isteklerini dikkate alsın, onlar da senin isteklerini dikkate alsınlar.”²²

İbn Kuteybe (v. 276/889) yukarıdaki âyete Ferrâ gibi mana vermekle beraber şunu da ilave etmiştir: “Onun bir müddet onların ilahlarına tapmalarını, onların da bir müddet Allah’a tapmalarını istediler.”²³ Böylece İbn Kuteybe bu yumuşamanın karşılıklı olarak birbirlerinin ilahlarına zaman zaman tapınmakla gerçekleşeceğini kastetmiş olabileceklerini ifade etmiştir.

Taberî (v. 310/923) bu konudaki görüşleri iki grupta toplamıştır: Birincisi, “Allah’ın âyetlerini yalanlayanlar istediler ki sen inkâr edersen onlar da inkâr etsinler.” şeklindeki görüştür. İkincisi de “Sen onlar için ruhsatlar verirsen onlar da senin için ruhsatlar verir ya da sen dininde yumuşaklık gösterirsen onlar da kendi dinlerinde yumuşarlar.” görüşüdür.²⁴ Bu görüşleri belirttikten sonra Taberî şu manayı tercih ettiğini bildirmiştir: “Bu müşrikler istediler ki; sen onların ilahlarına itimat çağrılarını icabet edip yumuşayasın, onlar da senin ilahına kulluk etmen konusunda yumuşasınlar.”²⁵

Taberî’nin birinci görüş olarak aktardığı, “onlar kendi dinlerinde kâfir olarak kalsın, Hz. Peygamber de onlar gibi olsun.” şeklindeki mana kastedildiği ifade ediliyorsa, o zaman bu yumuşamadan bahsedilmesinin bir anlamı kalmamış olur. Çünkü o zaman karşılıklı bir yumuşama değil, tek tarafın tamamen davasından vazgeçmesi söz konusu olur. Eğer bu sözle ifade edilmek istenen mana her iki tarafın da kendi dininden vazgeçmesi ise, o zaman da uzlaşma gerçekleşmemiş olur. Çünkü bu durumda müşrikler Müslüman, Hz. peygamber (s.a.s) de kâfir olur. Nitekim Mâturîdî (v. 333/944) şöyle bir açıklama yapmıştır: Bazı müfessirlerin “Sen dini terk edersen onlar da dini terk eder.” şeklindeki açıklamaları doğru değildir. Çünkü Hz. Peygamber’in (s.a.s) dinini terk etmesi durumunda kâfir olacaktı, onlar

²¹ Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. Ziyad el-Ferrâ, *Meâni'l-Kur'an*, 2. bs., 3 c., Mısır, Âlemü'l-Kütüb, 1980, III, 173; Benzer açıklama için ayrıca bkz. Ebu'l-Hasan Ali b. Ahmed b. Muhammed b. Ali el-Vâhidî, *el-Vecîz fî Tefsîri Kitâbi'l-Azîz*, Tahk. Saffân Adnân Dâvûdî, Dimeşk, Dâru'l-Kalem, 1415/1995, s. 1121.

²² Ebu'l-Muzaffer Mansûr b. Muhammed b. Abdilcebâr Temîmî Mervezî es-Sem’ânî, *Tefsîrû'l-Kur'an: Kitâbü't-Tefsîr*, Tahk. Yâsir b. İbrâhim ve Ğanîm b. Abbas b. Ğanîm, 6 c., Riyad, Dâru'l-Vatan, 1418/1997, VI, 20.

²³ Ebû Muhammed Abdullah b. Müslim İbn Kuteybe, *Tefsîru Ğarîbi'l-Kur'an*, Tahk. es-Seyyid Abbas Ahmed Sakr, Beyrut, Dârü'l-Kütübü'l-İlmiyye, 1978/1398, s. 403.

²⁴ Ebû Cafer Muhammed b. Cerir b. Yezid et-Taberî, *Câmiü'l-Beyân an Te'vîli Âyi'l Kur'an*, Tahk. Ahmed Muhammed Şakir, 24 c., y.y., Müessesetü'r-Risale, 1420/2000, XXIII, 532-534.

²⁵ Taberî, *Câmiü'l-Beyân*, XXIII, 534.

dinlerini terk etmeleri durumunda ise Müslüman olacaklardı. Böylece ihtilaf baki kalacaktı. Hâlbuki bu ihtilaftan dolayı uzlaşma çağrısı yapmışlardı.²⁶

Taberî'nin kendi tercih ettiği görüşe gelince, bu da Ferrâ'nın görüşüne yakın görünmektedir. Buna göre ilahlarının yanlışlığından bahsetmediği takdirde Hz. Muhammed'in (s.a.s) dinine yönelik bir olumsuz düşünce ve davranışları olmayacağını bildirmiş olmaktadır. Bu da onlar için uzlaşma demektir.

Yukarıdaki zikredilen Kalem sûresi 9. âyetin öncesinden müşriklerin Hz. Peygamber (s.a.s) için “mecnûn” ve “yoldan sapmış” gibi ifadelerle nitelendirdikleri anlaşılmaktadır.²⁷ Buna göre onların tevhide dair gelen âyetler sebebiyle Hz. Peygambere (s.a.s)'e bu tür suçlamalar yapıldığını ve bu âyetlerin içeriği hakkında uzlaşma istenildiğini söyleyebiliriz. Nitekim Mâturîdî, bu âyeti şu şekilde açıklamıştır: Onlar istediler ki sen tanrılarını kötüleyerek anmayasın, düşüncelerini küçümsemeyesin. Onlar da buna karşılık cinlenmiş olmak, sihir ve yalancılık gibi sıfatları sana nispet etmekten uzak duralar.²⁸ O halde yukarıdaki zikri geçen Kalem sûresi 9. âyete Beydâvî'nin (v. 685/1286) de ifade ettiği gibi şu şekilde mana verebiliriz: “Onlar, isterler ki sen onları şirkten men etmeyi terk etmek veya zaman zaman onlara muvafakat etmekle onlara yumuşak davranasın da onlar da sana dil uzatmayı terk etmek ve sana muvafakat etmekle yumuşak davranalar.”²⁹ Zira, Hz. Peygamber'in (s.a.s) kötü sıfatlarla kendilerini ve putlarını tahkir etmesi, atalarını tekfir etmesi onların hoşlarına gitmiyordu. Bundan dolayı eğer o bundan vazgeçerse onlar da ona eziyet etmekten vazgeçecekti. Böylece sulh sağlanmış olacaktı.³⁰

Yukarıdaki âyetten anlaşıldığı üzere müşrikler, Hz. Peygamber'e (s.a.s) yumuşak davranmak için ondan bazı ödünler istemişlerdir. Tanrılarının kötülenmemesini, inançlarının yerilmemesini teklif etmişlerdir. Bu teklifin birkaç kez tekrarlandığı, amcası Ebû Talib'e gidip ondan veya doğrudan Hz. Peygamber'den (s.a.s) bazı ödünler istedikleri başka bazı âyetlerden ve çeşitli rivâyetlerden anlaşılmaktadır. Kısaca belirtmek gerekirse, onlar tevhid konusunda Hz. Peygamber'in (s.a.s) tavizkar davranmasını istiyorlardı, bu durumda onlar da karşılık verecekler ve ona aktif olarak muhalefet etmekten vazgeçeceklerdi. Nitekim İbn Hişâm (v. 213/828), İbn İshâk'a (v. 150/767) dayanarak şöyle bir rivâyette bulunur: “Peygamberimiz (s.a.s) kavmini açıkça İslam'a çağırdığı, yüce Allah'ın kendisine emrettiği

²⁶ Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd el-Mâturîdî, *Tefsîrû'l-Mâturîdî: Te'vilâtu Ehli's-Sünne: Te'vilâtu'l-Kur'an*, Tahk. Mecdî Baslum, 10 c., Beyrut, Dâru'l-Kütüb'l-İlmiyye, 1426/2005, X, 140.

²⁷ Bkz. Kalem 68/2-7.

²⁸ Mâturîdî, *Te'vilât*, X, 140.

²⁹ Beydâvî, *Envârü't-Tenzil*, V, 234.

³⁰ Muhammed et-Tunusi İbn Âşûr, *Tefsîrû't-Tahrîr ve't-Tenvîr*, 30 c., Tunus, ed-Dâru't-Tunisiyye, 1984, XXIX, 69.

şekilde dini anlatmaya başladığı ilk sıralarda, kavmi fazla bir tepki göstermedi ve etrafından uzaklaşmadı. Peygamberimiz (s.a.s) onların tanrılarını gündeme getirip onlara tapınmalarının yanlış olduğunu söylemeye başlayınca büyük tepki gösterdiler ve onun söylediklerini kabul etmediler. Bunun da ötesine giderek ona muhalefette ve düşmanlıkta birleştiler.³¹

Müşrikler, Peygamberimizin (s.a.s) koruyucusu olan amcası Ebû Talib'i aracı yaparak bu işten vazgeçmesini talep ettikleri³² gibi onların bizzat kendisiyle de uzlaşma talebinde buldukları rivâyet edilmiştir. İbn İshâk, müşrik liderlerin uzlaşmacı tavırlarını sergileyen şöyle bir olay da nakletmiştir: Müşriklerin liderlerinden biri olan Utbe b. Rabia, Hz. Muhammed'e (s.a.s) bazı önerilerde bulunmak istediğini, bunların bir kısmını kabul etmesi durumunda ona dilediklerini verdiklerinde kendilerini davetten vazgeçmiş olacağını Kureyşlilere söylemiştir. Kureyşliler de onunla konuşmasını onaylamışlardır. Utbe, Hz. Muhammed (s.a.s) ile konuşmaya başladığında onların kurulu düzenlerini değiştirdiğini ifade eden cümleler kullanmıştır. Onun getirdiği mesajla gruplarını dağıttığı, düşüncelerini küçümsediği, dinlerini ve ilahlarını kötilediğini, bu inançlarını devraldıkları atalarını tekfir ettiğini söylemiştir.³³ Daha sonra kendisine mal ve krallık verme gibi teklifler sunmuştur.³⁴ İbn Hişâm'ın bir rivâyetine göre de onlar, bir defasında ona: "Bizden başka hiçbir kimseye vermediğin bir şeyi bize verdiğini duymak istiyoruz." demişler. O da: "Arapları hâkim kılmak, Arap olmayanların kendilerine boyun eğmesini sağlayıcı bir söz söylemelerini onlardan istiyorum." demiştir. Müşrikler onu söylemesini isteyince o şöyle demiştir: "Lâ ilâhe illallah" deyin ve onun dışında kulluk ettiklerinizden sıyrılın. Bunun üzerine müşrikler birbirlerine "Bu adam size hiçbir şey verecek değildir." demişlerdir.³⁵ Özetle bu konuda birçok rivayet nakledilmiş olup, bu rivayetlerde genel olarak, Hz. Peygamber'in (s.a.s), müşriklerin ilahlarını kötölemekten ve inançlarını yermekten vazgeçmesi ve bazı isteklerini yerine getirmesi karşılığında kendisine iyi davranacaklarını istedikleri anlatılmıştır.³⁶

³¹ Muhammed Abdu'l-Melik İbn Hişâm, *es-Sîretü'n-Nebeviyye*, Tahk. Muhammed Ali el-Kutub- Muhammed ed-Dâlibalta, Beyrut, el-Mektebetü'l-Asriyye, 1412/1992, I, 193.

³² Muhammed b. İshâk b. Yesar, *Sîretü İbn İshâk*, Tahk. Muhammed Hamidullah, 2. bs., Konya, Hayra Hizmet Vakfı, 1401/1981, s. 129-131; İbn Hişâm, *Sîre*, I, 193-196.

³³ Buna benzer ifadeleri birçok vesile ile dile getirdikleri rivâyet edilmiştir. Bkz. İbn İshâk, *Sîre*, s. 129, 133, 135, 178, 180, 187; İbn Hişâm, *Sîre*, I, 213, 215, 217, 193, 194, 211, 213, 215, 217.

³⁴ İbn İshâk, *Sîre*, s. 178, 179, 187, 188; İbn Hişâm, *Sîre*, I, 213-215;

³⁵ İbn Hişâm, *Sîre*, II, 58.

³⁶ Bkz. Taberî, *Câmiü'l-Beyân*, XVII, 507; Abdurrahman b. Muhammed b. İdris er-Râzî İbn Ebî Hâtim, *Tefsîrü'l-Kur'ani'l-Azîm Müsneden an Resîlillâh s.a.v. ve's-Sahâbe ve't-Tâbiîn*, Tahk. Es'ad Muhammed et-Tayyib, 10 c., Mekke, Mektebetü Nizâr Mustafa el-Bâz, 1417/1997, VII, 2340; Sem'ânî, *Tefsîr*, III, 264.

Müşrikler isteklerini içeren âyetler nazil olmayınca, Hz. Muhammed'in (s.a.s) Kur'an'ı derlediği iddiasıyla, Allah'tan başka tanrılar edinme ve ahiret hususunda isteklerine uygun bir âyetler getirmesi ya da bunları arzularına uygun bir şekilde değiştirmesini talep etmişlerdir.³⁷ Müşrikler Kur'an'ın ilahlarını yermeyen ve kendilerine hizmet eden köle düzeninin devam etmesine dokunmayan bir kitap olmasını istemişlerdir. Nitekim onların, Hz. Peygamber'den (s.a.s) fakirleri yanından kovmasını talep ettikleri bildirilmiştir.³⁸

Müşrikler kendi isteklerini içeren sözleri Allah'ın vahyi diye sunmasını Hz. Muhammed'den (s.a.s) talep etmişlerdir: " وَإِنْ كَادُوا لَيَقْتُلُونَكَ عَنِ الَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ لِتَفْتَرِيَ عَلَيْنَا غَيْرَهُ وَإِذَا وَلَوْ لَا أَنْ تَبْتَنَّاكَ لَقَدْ كِدْتَ تَرْكُنْ إِلَيْهِمْ شَيْئًا قَلِيلًا / Müşrikler, sana vahyettiğimizden başka bir şeyi yalan yere bize isnat etmen için seni, nerdeyse, sana vahyettiğimizden saptıracaklar ve ancak o takdirde seni candan dost kabul edeceklerdi. Eğer seni sebatkâr kılmısaydık, gerçekten, nerdeyse onlara birazcık meyledecektin."³⁹

Görüldüğü gibi ticaretle uğraşan Mekkeli müşrikler tıpkı ticarete olduğu gibi dinde de bir pazarlık yapma ve ortak bir nokta etrafında buluşma gayretinde olmuşlardır. Hz. Peygamber'in (s.a.s) uzlaşmaya yanaşarak daha yumuşak bir tutum benimsemesi, tanrılarını ve onlara ibadet etmelerini yermeyi terk etmesi karşılığında kendileri de onu kendi haline bırakacaklardı. Böylece düzenlerinin bozulmasını önlemiş olacaklardı. Ayrıca bununla diğer Araplar karşısında çok değer verdikleri şereflerini kurtarmış olacaklardı. Bu uzlaşmacı yöntem tarihin her devrinde denenmiştir.⁴⁰

III. Kur'an'da Müşriklerin Müdâhene" Talebine Verilen Cevap

A. Müdâhene Talebinin Reddedilmesi

Kur'an'da öncelikle müşriklerin Hz. Peygamber'e (s.a.s) "mecnûn" dedikleri hatırlatılıp bu tür ifadeleri yalanlamak için ortaya attıkları bildirildikten sonra müşriklerin Kur'an konusunda uzlaşma/taviz teklifleri kesin olarak reddedilmiştir: " فَلَا تُطِعِ الْمُكَذِّبِينَ / Öyleyse yalanlayanlara itaat etme."⁴¹

Mâturîdî'nin de ifade ettiği gibi Hz. Muhammed'in (s.a.s) söyledikleri hak, onların Hz.

³⁷ A'raf 7/203; Ayrıca bkz. Yunus 10/15.

³⁸ En'âm 6/52; Kehf 18/27, 28.

³⁹ İsra 17/73, 74.

⁴⁰ Seyyid Kutub, *Fî Zilâli'l-Kur'an*, 6 c., 11. bs., Beyrut, Dâri's-Şürük, 1405/1985, V, 3037; Elmalılı, *Hak Dini*, IV, 2692; VI, 3658, 3659.

⁴¹ Kalem 68/8; Ayrıca bkz. 68/10-14. âyetler.

Peygamber (s.a.s) hakkında söyledikleri ise batıl ve süslü yalandır. İşte bundan dolayı Allah, “Yalan söyleyenlere itaat etme” buyurmuştur. Ayrıca onların kendi dinlerinden taviz vermeleri doğru iken, Hz. Muhammed’in (s.a.s) din konusunda onlara taviz vermesi doğru değildir. Bu da onun uzlaşmadan men edilme sebebidir.⁴²

Kâfirun sûresinin de müşriklerin bu tür taleplerine cevap olarak indiği anlaşılmaktadır. Bu sûre; herkesin vicdanî kanaatinde serbest olduğunu, Hz. Muhammed’in (s.a.s) onların yaptığı gibi ibadet yapmayacağını, geleneklerine körü körüne bağlı kalan o insanların da Hz. Muhammed’in (s.a.s) tanımladığı şekilde öteki tanrıları tamamen unutup yalnız Allah’a ibadet etmeyeceklerini vurguladıktan sonra herkesin dinin kendisine ait olduğunu, yani herkesin istediği biçimde hareket edebileceğini ve yaptığından sorulacağını bildirmektedir.⁴³ Böylece onların pazarlık konusu yapmak istedikleri tevhid ve ahiret gibi konularda hiçbir şekilde taviz verilmeyeceği Hz. Muhammed’in (s.a.s) böyle bir yetkisinin olmadığı vurgulanmıştır. Aksine, Allah’tan başka bir dost ve aracı olmadığı konusunda Kur’an ile uyarması emredilmiştir.⁴⁴ Kur’an’ın Hz. Muhammed (s.a.s) tarafından uydurulmadığı, Allah’tan geldiği ve basiretli olup inanan bir toplum için kılavuz ve rahmet olduğu ifade edilmiştir.⁴⁵

Hz. Peygamber’in (s.a.s) kendisine vahyolunana uyduğu, aksi halde ahirette kendisi için azap olacağı, Allah’ın dilemesiyle onu kendilerine okuduğu hatırlatılmıştır.⁴⁶ Allah’a karşı yalan uyduran ya da O’nun âyetlerini yalanlayanların zalim oldukları, bu suçlarından dolayı cezasız kalmayacakları bildirmiştir.⁴⁷ Ayrıca, Müşriklerin ileri gelenleri kendi zenginliklerine bakarak küçümsedikleri fakirleri kovma taleplerini Hz. Peygamber’in (s.a.s) reddetmesi emredilmiş ve onların fakir olmalarının Allah katında değersiz oldukları anlamına gelmediğine işaret edilmiştir.⁴⁸

⁴² Mâtürîdî, *Te’vilât*, X, 104.

⁴³ Süleyman Ateş, *Yüce Kur’an’ın Çağdaş Tefsiri Yüce Kur’an’ın Çağdaş Tefsiri*, 12 c., İstanbul, Yeni Ufuklar Neşriyat, t.y., XI, 137.

⁴⁴ En’âm 6/51.

⁴⁵ A’raf 7/203; Kasas 28/86; Ankebut 29/48; Şûrâ 42/52.

⁴⁶ Bkz. Yunus 10/15. 16.

⁴⁷ Yûnus 10/17.

⁴⁸ En’âm 6/52; Kehf 18/28.

sayıda taraftar” anlamında kullanılır. مال (mal, dünyevî servet) terimi ile birlikte kullanıldığında zenginliğe ve bundan doğan güç ve etkinliğe yarı-dinî bir önem atfeden ve bu tür somut dünyevî başarı göstergelerini kişinin dürüst ve erdemli oluşunun ve dolayısıyla başka bir rehberliğe ihtiyaç duymayışının bir kanıtı olarak belli bir zihniyeti göstermeyi amaçlar.”⁵⁶

İzzet Derveze'nin (v. 1404/1984) dediği gibi, âyetlerde ifade edilen bu olumsuz özellikleri taşıyanın mal ve çoluk çocuk sahibi olmak ile nitelendirilmesi Hz. Peygamber'e (s.a.s) ve onun getirdiği Kur'an'a karşı çıkanların, “tuzu kuru” sınıf olduğunu göstermektedir. Yukarıdaki âyetlerin ilk inen âyetler olduğu düşünüldüğünde lider ve zengin sınıfının Peygamberimize (s.a.s) davetin başlangıcından itibaren Kur'an âyetlerini reddetme tavrı içerisinde oldukları anlaşılır. Birçok âyette yer aldığı üzere,⁵⁷ müşriklerin özellikle fakir ve miskinlere infakta bulunmaya davet edilmeleri onları rahatsız etmiş ve onlar bu davete engel olmak için öncü olarak mücadele vermişlerdir.⁵⁸

Olumsuz özelliklerine dikkat çekilen müşriklerin aynı zamanda Kur'an'a “evvelkilerin masalları” dedikleri haber verilmiştir: إِذَا تُلِّيَ عَلَيْهِ آيَاتُنَا قَالَ أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ “Kendisine âyetlerimiz okunduğu zaman: ‘Evvelkilerin masalları’ der.”⁵⁹

Bu âyetin içinde yer aldığı Kalem sûresinin başından buraya kadar olan âyetleri incelediğimizde görülmektedir ki; müşrikler Kur'an'ın cin ve insanlar yardımıyla Hz. Muhammed'in (s.a.s) kendisi tarafından derlenmiş “evvelkilerin masalları” olduğu iddiasıyla ilahi mesajın kendi isteklerine uygun olmasını arzu etmişlerdir. Çünkü onlar, sahip oldukları servet ve insan kaynakları sebebiyle kendilerinin doğru yolda olduklarını sanarak büyülenme hastalığına yakalanmışlardır. Nitekim Kur'an, kibriyle hareket eden bu insanların kibirlerinin kırılacağını şöyle bildirmiştir: سَتَسِمُ عَلَى الْخُرُطُومِ “Biz yakında onun burnuna damga vuracağız.”⁶⁰

Bu âyette geçen سَتَسِمُ kelimesinin kökü olan السمة (es-Sime) köken itibarıyla “bir şeyde iz, eser bırakma” anlamına gelir.⁶¹ Deve gibi hayvanların vücutlarına ateş vasıtasıyla yapılan

⁵⁶ Muhammed Esed, *Kur'an Mesajı: Meal Tefsir*, Çev. Cahit Koytak- Ahmet Ertürk, İstanbul, İşaret Yayınları, 1420/1999, III, 1173.

⁵⁷ Bkz. Ahzap 33/67; Sebe' 34/31-33.

⁵⁸ Muhammed İzzet Derveze, *et-Tefsîrül-Hadis*, 10 c., Kahire, Dâru İhyai'l-Kütübi'l-Arabiyye, 1383, I, 371, 372.

⁵⁹ Kalem 68/15.

⁶⁰ Kalem 68/16.

⁶¹ Ebû Hilâl el-Hasan b. Abdullah b. Sehl b. Said b. Yahya el-Askerî, *el-Furûkû'l-Luğaviyye*, Tahk. Muhammed İbrahim Selim, Kahire, Dâru'l-İlim ves'Segâfe li'n-Neşr, t.y., I, 71; el-İsfahânî, *Mu'cemu Müfredât*, s. 596; Râzî, *Mefâtihü'l-Ğayb*, XXX, 606.

özel bir nişandır.⁶² Âyetteki خُرْطُوم (hurtûm) ile kastedilen ise burundur. Asıl anlamı ise fil ve domuz gibi hayvanların uzun burnudur. Bu itibarla çirkin, zelil görüldüğünden dolayı âyette anlatılan o kimsenin burnu خُرْطُوم (hurtûm) diye adlandırılmıştır.⁶³

Yukarıdaki âyette yer alan burna damga vurmak, onda itibarını zedeleyici bir alamet oluşturmaktır. Bu tabir karşısındakini hafife almak için getirilir.⁶⁴ Bununla o kimsenin alabildiğine zelil, hor ve hakir kılındığı ifade edilmek istenmiştir.⁶⁵ Kibirle hareket edenlerin zelil olacakları yer ise hem dünya hem de ahirettir. Nitekim yukarıdaki âyetten sonra yer alan âyetlerde anlatılan bir kıssada Allah'ın verdiği nimetler karşısında kibre kapılarak Allah'ı unutanların dünyada zelil duruma düştükleri, bu tür kişilerin ahiret azabının ise daha büyük olacağı bildirilmiştir.⁶⁶

Sonuç

“Müdâhene” kelimesinin kökü olan الدُّهْن (ed-dühn) kelimesinin “yumuşaklık”, “suhulet” ve “azlığa” delalet ettiği, if’al babından الإِدْهَان (el-idhân) da genel olarak “yumuşak olmak” ve “yumuşak davranarak kandırmak” anlamına geldiği tespit edilmiştir. Kur’an’da “müdâhene” geçmemekle beraber bu kelimeyle ilişkilendirilen ve if’âl babından iki fiilin yer aldığı Kalem sûresi 9. âyette “yumuşak olmak”, “az olmak” anlamının öne çıktığı görülmüştür. Bu âyette müşriklerin ileri gelenlerinin, vahiyle bildirilen inanç ve ilkeleri Hz. Muhammed’in (s.a.s) yumuşatması durumunda kendilerinin de yumuşayacağı bir uzlaşma zemini sağlama arzuları olduğu söz konusu edilmiştir.

Sahip oldukları zenginlikle kendilerini Allah katında üstün gören müşriklerin ileri gelenleri, Kur’an ayetlerini, cinlerin yardımıyla Hz. Muhammed’in (s.a.s) derlediğini ve yoldan saptığını iddia ederek, ondan tanrılarını yermeyecek ve kendilerinin yanlış yolda olduklarını ifade etmeyecek bir Kur’an getirmesi talebinde bulunmuşlardır. Böylece şirkte tevhidî uzlaştırma çabasında bulunarak Kur’an’ın Allah’tan olmadığı iddialarını doğrulamak

⁶² Askerî, *el-Furûk*, I, 71.

⁶³ el-İsfahânî, *Mu’cemu Müfredât*, s. 164; İbn Âşûr, *et-Tahrîr*, XXIX, 77.

⁶⁴ Râzî, *Mefâtihü'l-Ğayb*, XXX, 606.

⁶⁵ Zemahşerî, *el-Keşşâf*, IV, 588; Ebû Muhammed Abdülhak b. Galib İbn Atiyye el-Endelüsî, *el-Muharrerü'l-Vecîz fi Tefsîri'l-Kitâbi'l-Azîz*, Tahk. Abdüsselam Abdüssafi Muhammed, 5 c., Beyrut, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1413/1993, V, 348, 349; Râzî, *Mefâtihü'l-Ğayb*, XXX, 606; İbn Âşûr, *et-Tahrîr*, XXIX, 77, 78; Kutub, *Fi Zilâl*, VI, 3664.

⁶⁶ Kalem 68/17-33.

ve hak dini eğrilterek önemsizleştirmek için tuzak kurma peşinde olmuşlardır. Böylece kendilerinin doğru yolda olduklarına dair zanlarını güçlendirmek istemişlerdir.

Kur'an'da tevhid gibi vahiyle bildirilen inanç ve ilkelerde uzlaşma arzuları kesin olarak reddedilmiş, Hz. Peygamber'in (s.a.v) Allah'tan aldığı vahyi olduğu gibi aktarmaktan başka bir yetkisinin olmadığı vurgulanmıştır. Ayrıca kendilerini üstün görüp, "müdâhene" talebinde bulunanların gerçekte, Allah katında değerli olmadıkları, kötü vasıflara sahip oldukları, hor ve hakir olarak cezalandırılacakları bildirilmiştir.

Özetle, "müdâhene" karşılıklı tavizler verilerek bir uzlaşma sağlama arzusudur. Bu arzunun sahibi ise servet ve insan kaynakları bakımından kendilerini üstün görüp doğru yolda olduklarını zanneden vahiy muhalifleridir. Bundan dolayı hak dinin kabul edilmesini daha kolay sağlamak niyetiyle de olsa Kur'an'daki hakikatler insanların taviz beklentilerine uygun bir şekilde yorumlanıp sunulmamalıdır. Aksi halde, müdahene arzusunda olanların tuzağına düşülmüş ve vahiy müdahale edebilir bir duruma getirilmiş olur. Böylece dinde tahrif gerçekleşir.

Kaynakça

- Alûsî, Şehâbeddîn Mahmûd b. Abdullâh el-Hüseynî: *Rûhü'l-Meânî fî Tefsîri'l-Kur'ani'l-Azîm ve's-Seb'i'l-Mesânî*, Tahk. Ali Abdulbârî Atiyye, 15 c., Beyrut, Dâru Kütübî'l-İlmiyye, 1415.
- Askerî, Ebû Hilâl el-Hasan b. Abdullah b. Sehl b. Said b. Yahya: *el-Furûkû'l-Luğaviyye*, Tahk. Muhammed İbrahim Selim, Kahire, Dâru'l-İlim ves'Segâfe li'n-Neşr, t.y.
- Ateş, Süleyman: *Yüce Kur'an'ın Çağdaş Tefsiri*, 12 c., İstanbul, Yeni Ufuklar Neşriyat, t.y.
- Begavî, Ebû Muhammed Muhyissünne Hüseyin b. Mes'ûd: *Tefsîrû'l-Begavî: Mealimü't-Tenzil*, Tahk. Muhammed Abdullah en-Nemr, Osman Cuma Zamiriyye, Süleyman Müslim el-Harş, 8 c., 2. bs., Riyad, Dâru Taybe, 1993.
- Beydâvî, Ebû Saîd Nasırüddin Abdullah b. Ömer b. Muhammed: *Tefsîrû'l-Kadî el-Beydâvî: Envarü't-Tenzil ve Esrarü't-Te'vil*, 5 c., Beyrut, Dâru İhyau't-Türasi'l-Arabî, 1418.
- Bursevî, İsmail Hakkı: *Rûhu'l-Beyân fî Tefsîri'l-Kur'an*, 10 c., Beyrut, Dâru'l-Fikir, t.y.
- Cevherî, Ebû Nasr İsmail b. Hammad: *es-Sihâh: Tâcü'l-Luğa ve Sihâhu'l-Arabiyye*, Tahk. Ahmed Abdülgafur Atar, 6 c., 4. bs., Beyrut, Dârü'l-İlmi'l-Melâyîn, 1990.

- Çağrııcı, Mustafa: “Müdâhene”, *DİA*, İstanbul, 2006, c. XXXI.
- Çantay, H. Basrî: “Sualler, Cevaplar: Müdâhene – Müdârâ”, *Sebilürreşad*, c. 11.
- Dârendevî Saîd, “Müdâhene”, *Beyânü'l-Hak*, 10 Tişrîn-i Sâni 1324, c. 1, sayı: 8.
- Derveze, Muhammed İzzet: *et-Tefsîrü'l-Hadis*, 10 c., Kahire, Dâru İhyai'l-Kütübi'l-Arabiyye, 1383.
- Ebû Hâtim Muhammed b. Hibban b. Ahmed et-Temîmî İbnHibban, *Ravzatü'l-Ukala ve Nüzhetü'l-Fuzala*, Tahk. Muhammed Muhyiddin Abdülhamîd, Muhammed Abdürrezzâk Hamza, Muhammed Hâmid el-Fıkî, Beyrut, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1397/1977.
- Ebussuûd Efendi, Muhammed b. Muhammed b. Muhyiddin İmad: *Tefsîru Ebi's-Suûd: İrşâdü'l-Akli's-Selim ilâ Mezâya'l-Kitabi'l-Kerim*, 9 c., Beyrut, Darü Türâsî'l-Arabî, t.y.
- Ebû'l-Hasan Alaeddin Ali b. Balaban b. Abdullah İbnBalaban, *el-İhsân fî Takrîbi Sahîhi İbn Hibbân*, Tahk. Şuayb el-Arnaut, Beyrut, Müessesetü'r-Risâle, 1986/1406. 2 c.
- Elmalılı Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, y.y. Eser Neşriyat ve Dağıtım, t.y.
- Esed, Muhammed: *Kur'an Mesajı: Meal Tefsir*, Çev. Cahit Koytak- Ahmet Ertürk, İstanbul, İşaret Yayınları, 1420/1999.
- Ezherî, Ebû Mansur Muhammed b. Ahmed b. el-Ezherî: *Tehzîbü'l-Luğa*, Tahk. Muhammed Ivaz Mir'ab, 8 c., Beyrut, Dârü İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 2001.
- Halîl b. Ahmed, Ebu Abdi'r-Rahman el-Halîl b. Ahmed el-Ferâhîdî: *Kitâbu'l-Ayn*, Tahk. Mehdî Mahzumî, İbrahim es-Sâmerrâî, 8 c., Beyrut, Müessesetü'l-A'lemi li'l-Matbûât, 1408/1988.
- İbn Âşûr, Muhammed Tahir b. Muhammed b. Muhammed et-Tunusî: *Tefsîrü't-Tahrîr ve't-Tenvîr*, 30 c., Tunus, ed-Dârü't-Tunisiyye, 1984.
- İbn Atiyye, Ebû Muhammed Abdülhak b. Galib el-Endelüsî: *el-Muharrerü'l-Vecîz fî Tefsîri'l-Kitâbi'l-Azîz*, Tahk. Abdüsselam Abdüssafî Muhammed, 5 c., Beyrut, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1413/1993.
- İbn Düreyd, Ebû Bekr Muhammed b. el-Hasan İbn Düreyd el-Ezdî: *Cemheretü'l-Luğa*, Tahk. Remzî Münîr Baalbekî, 3 c., Beyrut, Dârü'l-İlm Lilmelâyîn, 1987.

- İbn Ebî Hâtım, Abdurrahman b. Muhammed b. İdris er-Râzî: *Tefsîrû'l-Kur'ani'l-Azîm Müsneden an Resûlillah (s.a.s) ve 's-Sahâbe ve 't-Tâbiîn*, Tahk. Es'ad Muhammed et-Tayyib, 10 c., Mekke, Mektebetü Nizâr Mustafa el-Bâz, 1417/1997.
- İbn Ebî Hâtım, Abdurrahman b. Muhammed b. İdris er-Râzî: *Tefsîrû'l-Kur'ani'l-Azîm Müsneden an Resûlillah (s.a.v.) ve 's-Sahâbe ve 't-Tâbiîn*, Tahk. Es'ad Muhammed et-Tayyib, 10 c., Mekke, Mektebetü Nizâr Mustafa el-Bâz, 1417/1997.
- İbn Fâris, Ebu'l-Hüseyin Ahmed b. Faris b. Zekeriyâ: *Mu'cemu Mekâyisi'l-Luġa*, Tahk. Abdüsselam Muhammed Harun, 6 c., Beyrut, Dârü'l-Cîl, t.y.
- İbn Hişâm, Muhammed Abdu'l-Melik: *es-Sîretü'n-Nebeviyye*, Zabt ve Tahk. Muhammed Ali el-Kutub, Muhammed ed-Dâlibalta, 4 c., Beyrut, el-Mektebetü'l-Asriyye, 1412/1992.
- İbn İshâk, Muhammed b. İshâk b. Yesar: *Sîretu İbn İshâk*, Tahk. Muhammed Hamidullah, 2. bs., Konya, Hayra Hizmet Vakfı, 1401/1981.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullah b. Müslim: *Tefsîru Ğarîbi'l-Kur'an*, Tahk. es-Seyyid Abbas Ahmed Sakr, Beyrut, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1978/1398.
- İbn Manzûr, Ebu'l-Fazl Muhammed b. Mükerrrem b. Ali el-Ensârî: *Lisânü'l-Arabü'l-Arab*, 15 c., Beyrut, Dâru Sadır, t.y.
- İsfahânî, Ebu'l-Kasım el-Hüseyin b. Muhammed b. el-Mufaddal er-Raġib: *Mu'cemu Müfredâti'l-Elfâzi'l-Kur'an*, 10 c., Beyrut, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1418/1998.
- Kurtubî, Ebû Abdullah Muhammed b. Ahmed b. Ebî Bekr: *el-Câmiu li-Ahkâmi'l-Kur'an*, Tahk. Ahmed Abdülalim Berdunî, Ebû İshak İbrahim İtfîş, 10 c., 3. bs., Kahire, Dâru'l-Kitabi'l-Arabî, 1386/1966- 1387/1967.
- Kutub, Seyyid: *Fî Zilâli'l-Kur'an*, 6 c., 11. bs., Beyrut, Dârü's-Şürûk, 1405/1985.
- Mâturîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd: *Tefsîrû'l-Mâturîdî: Te'vilâtu Ehli's-Sünne: Te'vilâtü'l-Kur'an*, Tahk. Mecdî Baslum, 10 c., Beyrut, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1426/2005.
- Mukâtil, Ebu'l-Hasan Mukâtil b. Süleyman b. Beşir Mukâtil b. Süleyman: *Tefsîru Mukâtil b. Süleyman* (et-Tefsîrû'l-Kebir), Tahk. Abdullah Mahmûd Şehhate, 4 c., Kahire, el-Hey'etü'l-Mısriyyetü'l-Âmme li'l-Kitâp, 1979.

Râzî, Ebû Abdullah Fahreddin Muhammed b. Ömer b. el-Hasan b. el- Hüseyin Fahreddin: *et-Tefsîrû'l-Kebîr: Mefâtihü'l-Ğayb*, 32 c., 3. bs., Beyrut, Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 1420.

Sem'ânî, Ebu'l-Muzaffer Mansûr b. Muhammed b. Abdilcebbâr Temîmî Mervezî: *Tefsîrû'l-Kur'an: Kitâbü't-Tefsîr*, Tahk. Yâsir b. İbrâhim ve Ğanîm b. Abbas b. Ğanîm, 6 c., Riyad, Dâru'l-Vatan, 1418/1997.

Taberî, Ebû Cafer Muhammed b. Cerir b. Yezid: *Câmiü'l-Beyân an Te'vîli Âyi'l Kur'an*, Tahk. Ahmed Muhammed Şakir, 24 c., y.y., Müessesetü'r-Risale, 1420/2000.

Vâhidî, Ebu'l-Hasan Ali b. Ahmed b. Muhammed b. Ali: *el- Vecîz fî Tefsîri Kitâbî'l-Azîz*, Tahk. Saffân Adnân Dâvûdî, Dimeşk, Daru'l-Kalem, 1415/1995.

Zemahşerî, Ebu'l-Kasım Carullah Mahmûd b. Ömer b. Muhammed: *el-Keşşâf an Hakâiki Ğavâmidi't-Tenzîl ve Uyûni'l-Ekâvîl fî Vucûhi't-Te'vîl*, 4 c., Beyrut, Dâru'l-Kitâb'l-Arabî, t.y.

RUMELİ İSLÂM ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
مجلة روم ايلي للبحوث الإسلامية / Rumeli Journal of Islamic Studies
Yazım ve Yayım İlkeleri / Writing and Publishing Principles

GENEL İLKELER	GENERAL PRINCIPLES
<ul style="list-style-type: none"> - Rumeli İslâm Araştırmaları Dergisi, Trakya Üniversiteler Birliği'ne (TÜB) mensup Trakya Üniversitesi, Kırklareli Üniversitesi, Namık Kemal Üniversitesi ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İlahiyat Fakülteleri tarafından, Trakya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öncülüğünde çıkarılır. - Hakemli ve uluslararası bir İslâm araştırmaları alan dergisidir. - Nisan ve Ekim aylarında (İlkbahar-Sonbahar) olmak üzere yılda iki defa yayımlanır. - Türkçe, Arapça, İngilizce ve Balkan dillerinde makale yayımlanır. Yabancı dilde yayımlanacak makalelerden uzun Türkçe özet istenir. - Dergi bilimsel makale, araştırma notları ve raporları, çeviri makale, kitap ve sempozyum tanıtım vb. yazıları içerir. - Gönderilen bütün makaleler hakem, yayın ve danışma kurullarından geçtikten sonra yayımlanır. - Dergimiz "kör hakemlik usulü" ile hazırlandığından hakem isimleri ile yazar isimleri tarafımızca gizli tutulmaktadır. - Yazısı yayımlanan yazarlar, telif hakkının Rumeli İslâm Araştırmaları Dergisi'ne ait olduğunu kabul etmiş sayılır. - Yazıların bilimsel, dil ve hukûkî sorumluluğu yazarına aittir. - Yazılar kaynak gösterilmeden yayımlanamaz, çoğaltılamaz. - Yazarlar, gönderecekleri Word belgesinde ad, soyad, kurum ilişkisi, cep telefonu ve e-posta adreslerini bildirip yazıların takibini rumelislam@trakya.edu.tr veya dergipark web adresinden yapabilirler. - Makale ve çeviri makaleleri yayımlanan araştırmacılar derginin ilgili sayısına ait PDF formatındaki basımını derginin sitesinden ve/ya dergipark web adresinden indirebilirler. 	<ul style="list-style-type: none"> - Rumeli Journal of Islamic Studies published under the leadership of Trakya University Faculty of Theology with the cooperation of the Faculties of Theology of Kırklareli University, Namık Kemal University and Çanakkale Onsekiz Mart University, all of which are the members of Trakya Universities Association (TUB). - It is an international, peer-reviewed journal dedicated to the field of Islamic Studies. - It is published twice a year in April and October (Spring-Autumn). - The Journal publishes articles in Turkish, Arabic, English and in Balkan languages. A long Turkish summary is required from authors of the articles will be published in foreign languages. - The journal consists of scholarly articles, research notes, reports and translations as well as book and symposium reviews. - The submissions are published subsequent to being reviewed by the peer reviewers, the editorial and the publication boards. - Since our paper is prepared with "blind arbitration procedure", the referee names and author names are kept confidential by us. - The authors who published their articles are deemed to have accepted that the copyright belongs to Rumeli Journal of Islamic Studies. - The authors are scientifically, linguistically and legally responsible for their works. - The articles cannot be published or copied without showing their source. - Authors can follow the publication of their submitted manuscripts through rumelislam@trakya.edu.tr or dergipark providing name, surname, information about his-her institution, phone number and e-mail address. - Contributors will download PDF format copy from <i>our web site</i> or dergipark web address after published.
YAYIM İLKELERİ	PUBLISHING PRINCIPLES
<ul style="list-style-type: none"> - <i>Rumeli İslâm Araştırmaları Dergisi</i>'de yayımlanması istenen araştırmalar bilimsel, özgün ve alana katkı yapma özelliklerine sahip olmalıdır. Gönderilen yazılar daha önce yayımlanmamış, yayımlanmak üzere başka dergiye gönderilmemiş veya yayım için kabul edilmemiş olmalıdır. Ayrıca yayımlanmış bir araştırmayla büyük oranda benzerlik gösteren yazılar da değerlendirmeye alınmaz. Herhangi bir bilimsel toplantıda sunulmuş ve yayımlanmamış olan yazılarda, toplantının adı, yeri ve tarihi dipnot olarak belirtilmelidir. - Gönderilen yazılar intihal tarama programlarında taranır ve olumlu rapor alan çalışmalar yayımlanır. - Makale yazarlarından "Etik Beyan" istenir. - Kitap ve sempozyum tanıtım çalışmaları türünden yazılar 	<ul style="list-style-type: none"> - The articles submitted for the consideration of publication in <i>The Journal of Rumeli Islamic Studies</i> must be scientific and original and written according to the commonly accepted academic standards. They should also contribute to the area concerned. Articles published elsewhere in any form, partial or whole, will receive no consideration at all. If a paper is submitted to a conference but not published, the conference name, place and date has to be stated as a footnote. - The articles are scanned in plagiarism screening programs and the studies which take positive report are published. - Authors are required to sign "Ethical Declaration". - Book reviews and symposium analyzes are accepted if they are written by the authors who have graduate degree.

<p>ancak Lisansüstü dereceye sahip yazarlar tarafından yazıldığı takdirde değerlendirilmeye alınır.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bir araştırmancının yayımlanabilmesi için en az iki hakemin olumlu olması gerekir. - Bir araştırmancının <i>Rumeli İslâm Araştırmaları Dergisi</i>'nde yayımlanıp yayımlanmaması, hakemlerin belirttikleri "Yayımlanabilir", "Düzeltilmelerden sonra yayımlanabilir" ve "Yayımlanamaz" seçenekleriyle sunulan görüşlerle karara bağlanır. - "Düzeltilmelerden sonra yayımlanabilir" seçeneekli durumlarda araştırma müellifin tashihine sunulur, tashih edilmiş nüshanın yayımlanmasına editörler kurulu karar verir. - Düzeltilmelerden sonra araştırma yeniden görmek isteyen hakemlere tekrar sunulur. 	<ul style="list-style-type: none"> - The article can only be published if the two referees agree in their decision on its publication. - If the referee(s) requested corrections before publication, the article is sent to the author for correction, the corrected manuscript is published upon the decision of editorial board. - If one referee approves and the other disapproves, the editorial board may send it to a third referee for the final decision. - If the referee wants to see the corrected article again, it is sent back to him.
<p style="text-align: center;">YAZIM İLKELERİ</p>	<p style="text-align: center;">WRITING PRINCIPLES</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Yazılar, Microsoft Word'de yazılmış olarak e-posta ile (çeviriler orijinal metinleri ile birlikte, resim, şema ve tablolar dâhil) editöre gönderilmelidir. - Gövde metinleri, (kaynakça, resim, şekil, harita, vb. ekler dâhil) en fazla otuz (30) sayfa, Microsoft Office Word (2007-2016) programında Times New Roman fontu ile 12 punto büyüklüğünde, 1,5 satır aralıklı, iki yana yaslı ve hecelemiş yazılmalı ve docx olarak kaydedilmiş olmalıdır. Sayfa kenar boşlukları; üst 2,5, sağ 2,5, sol 2,5 ve alt 2,5 cm ayarlanmalıdır. - Dipnotlar, 10 punto Times New Roman, 1,15 satır aralıklı, iki yana yaslı ve hecelemiş olmalıdır. - Dipnotlar ve kaynakça İlahiyat alanında yayın yapan dergilerin ortak bir yazım kılavuzu kullanmalarını sağlamak amacıyla kurulan <i>İsnad Atf Sistemi</i> baz alarak hazırlanmalıdır. - Makale başlıkları Türkçe ve İngilizce olarak yazılmalıdır. Alt başlıklarda otomatik numaralandırma yapılmamalı, elle yapılmalıdır. - Makalelerin 150 kelimelik Türkçe özü ve bu özü (abstract) İngilizce çevirisi, yabancı dildeki makalelerin ise geniş (1.5-2 sayfa kadar), Türkçe ve kısa (150 kelimelik) İngilizce özlere verilmelidir. - Beş (5) kelimelik anahtar kelimeler (Keywords), İngilizce ve Türkçe olarak verilmelidir. - Tercüme edilen bir makalenin orijinal başlığı ve bibliyografik bilgileri, Türkçe metinde başlığın sağ üst kenarına eklenecek bir simge vasıtasıyla dipnotlar alanında belirtilmelidir. - Editör, yazıların imlâ vs. ile ilgili küçük değişiklikler yapma hakkına sahiptir. İmlâ ve noktalama açısından, makalenin ya da konunun zorunlu kıldığı özel durumlar dışında, Türk Dil Kurumu'nun İmlâ Kılavuzu esas alınmalıdır. - İmlâda, şapkalı ve transkriptli kelimelerin yazılışında birliktelik kontrolü yapılmalıdır. - Metin içinde vefat tarihi verilecekse (ö. 425/1033) şeklinde olmalıdır. - Makalenin sonunda "tam kaynakça" verilmelidir. - Özler, derginin https://ilahiyat.trakya.edu.tr/ ve http://dergipark.gov.tr/ siteleri aracılığıyla uluslararası bilim dünyasına sunulmaktadır. 	<ul style="list-style-type: none"> - Manuscripts must be submitted to the editor via e-mail (translations with their original texts, pictures, drawings and tables) containing the text in Microsoft Word (2007-2016). - The article (including appendix of pictures, drawings, maps etc.) should not be longer than thirty (30) pages (Times New Roman 12, interspaces 1,5, margins 2,5). - Turkish abstracts for English and non-Turkish articles, English abstracts for Turkish articles, should be submitted English in 150 words. Turkish and English keywords 7 (seven pieces) also should be submitted. - Footnotes, should Times New Roman 10, interspaces 1, justified and spelled. - Footnotes and bibliography should be prepared based on "<i>İsnad Atf Sistemi</i>." - The title of the articles should be given in Turkish and English. Subtitles shouldn't be numbered automatically; it should be typed manually. - Around 150-words abstract of the articles and English translation of the abstract should be submitted for the Turkish articles. Turkish and English abstracts should be submitted for foreign language articles. - There should be Keywords consisting of five both in Turkish and English. - Original title of a translated article and its bibliographic information should be stated with a footnote attached to the main title. - Editor has got the right to do minor changes in terms of spelling etc. Spelling book of the Turkish Language Council should be the main reference for spelling and punctuation unless there are special situations of the article. - Author should be consistent in using diacritical letters and words with transcripts. - If the dates of death are to be included, they should be as follows: (d. 425/1033). - Each article should include a "bibliography" at the end. - Abstracts of articles are also published in the web site of the journal: https://ilahiyat.trakya.edu.tr/ and http://dergipark.gov.tr/ accessible by the international academic community.

Rumeli

RUMELİ İSLÂM ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

مجلة روم ايلي للبحوث الإسلامية | Rumeli Journal of Islamic Studies

TRAKYA
ÜNİVERSİTELER BİRLİĞİ
İLAHİYAT FAKÜLTELERİ

ISSN : 2564 - 7903